

Сергєєва Олена Степанівна
к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи
Криса Катерина Миколаївна
студентка 4 курсу факультету фінансів та банківської справи
Одеського національного економічного університету
м. Одеса, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тези присвячено аналізу теоретичних засад безпеки банківської діяльності. Визначено стратегії забезпечення безпеки банківських установ. Встановлено задачі організації банківської безпеки.

Ключові слова: *безпека, банк, безпека банківської діяльності, організація безпеки.*

Протягом останніх десятиріч років, було проведено безліч досліджень щодо проблем безпеки банківської діяльності. Незважаючи на це, наукові дослідження, що стосуються цієї проблематики, залишаються актуальними через нерозв'язаність багатьох суперечливих питань. Можна зазначити, що єдиного трактування безпеки в банківській діяльності досі не існує, так як і терміну «банківська безпека», оскільки кожен вчений розглядає та трактує це поняття по-своєму. Тож банківська безпека може звучати, як: економічна безпека, фінансова безпека, безпека банківського бізнесу і багато інших варіацій.

Визначення безпеки банківської діяльності має деякі властивості, поняття може виступати станом захищеності від впливу загроз, станом стійкої життєдіяльності, системою заходів по забезпеченню безпеки від впливу загроз чи системою попередження ризиків та загроз банківської діяльності. Схиляючись до поняття стану стійкої життєдіяльності, ми погоджуємося з визначенням Зубок М. І., який дає трактування безпеці банківської діяльності, як стану стійкої життєдіяльності, яка полягає у забезпеченні захисту від дестабілізуючих факторів, а також в здатності адекватно реагувати на негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища, протистояти посяганням на власність, діяльність та імідж банку та створювати ефективний захист від внутрішніх і зовнішніх загроз [1, с. 157].

Отже, провівши аналіз виникнення небезпек, що впливають на діяльність банку, можемо виділити наступні причини виникнення небезпеки для банківського сектору:

- політична нестабільність та воєнний стан;
- геополітичні ризики, такі як економічні санкції;
- несприятливі економічні умови;
- недосконалість нормативно-правових актів держави;

- недостатнє фінансове регулювання та контроль з боку держави;
- конкурентна боротьба на ринку банківських послуг;
- хакерські атаки;
- технічні проблеми, такі як помилки в програмному забезпеченні;
- внутрішні загрози, тобто випадки коли співробітники банку надмірно використовують свої повноваження.

Для ефективної організації системи безпеки в банківському секторі, необхідно розробляти стратегію та концепцію впровадження, визначити потрібні інструменти та провести певні заходи для забезпечення безпеки. Стратегія безпеки для фінансових установ передбачає набір довгострокових цілей та методів управління, які забезпечують захист від витоку комерційної та банківської таємниці та всіх інших форм майнової та немайнової шкоди. Вченими виокремлено три ключові концепції:

1. *Концепція випереджувальної протидії існуючим та потенційним викликам/загрозам безпеці банків*, яка виконується службою безпеки банку з використанням найбільш дійових методів усунення загроз.

2. *Концепція пасивного захисту від існуючих та потенційних викликів/загроз безпеці банків*, захист в якій полягає в особі правоохоронних та судових органів від існуючих та потенційних загроз.

3. *Концепція адекватної відповіді на наявні і потенційно можливі виклики і загрози безпеці банків*, яка виконується службою безпеки банку з використанням усіх законних методів [2, с. 551].

У формуванні концепцій варто дотримуватися етапів забезпечення безпеки банківських установ, таких як: інформаційних, аналітичний, моніторинговий, оцінювальний, розробки заходів, втілення. Більш детальна характеристика наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Етапи забезпечення безпеки банківських установ

Етап	Характеристика
Інформаційний	Включає в собі збір даних, які стосуються існуючих або потенційних загроз та формування інформативної бази щодо зібраних даних
Аналітичний	Аналіз отриманої інформації
Моніторинговий	Спостереження реальних показників діяльності банків
Оцінювальний	Порівняння дійсних результатів діяльності банків з максимальними значеннями показників, які вказують на їхню стабільність і безпеку
Розробка заходів	Дії, спрямовані на вирішення виявлених проблем та забезпечення більш високого рівня безпеки банків
Втілення	Вжиття розроблених заходів

Джерело: складено автором за матеріалами [2, с. 551].

Національним банком України також була розроблена стратегія – «Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року», яка включає цілі щодо безпеки фінансових установ [3].

При організації безпеки банківської діяльності необхідно дотримуватися наступних задач:

1. **Захист інформації:** банки зберігають велику кількість конфіденційної інформації про своїх клієнтів, тому важливо розробити ефективну стратегію захисту інформації.

2. **Фізична безпека:** банки мають велику кількість коштів та цінностей, тому їм необхідно забезпечувати фізичну безпеку своїх приміщень, щоб запобігти викраденню чи пограбуванню. Це може включати в себе використання відеокамер, систем контролю доступу, охоронних служб та інших заходів.

3. **Боротьба зі злочинністю:** банки можуть стати мішенню злочинців, тому важливо мати систему захисту, яка включає в себе засоби виявлення та попередження злочинів, а також співпрацювати з правоохоронними органами.

4. **Керування ризиками:** банківська діяльність пов'язана з ризиком, і необхідно мати систему управління ризиками, яка допоможе ідентифікувати, оцінювати та керувати ризиками, що пов'язані з різними видами операцій.

5. **Кадрова безпека:** банки мають велику кількість працівників, які мають доступ до конфіденційної інформації, якою можуть зловживати, тому необхідно проводити перевірки під час прийому на роботу, забезпечувати навчання та нагляд за працівниками, а також здійснювати контроль за їхньою діяльністю.

6. **Забезпечення безпеки безготівкових платежів:** банки забезпечують проведення різних видів платежів, тому важливо мати систему захисту, яка допоможе запобігти шахрайству та крадіжкам. Це може включати в себе двофакторну автентифікацію, попереджувальні системи, перевірку платіжних доручень та інші заходи.

7. **Дотримання законодавства:** банки повинні дотримуватися законодавства з питань безпеки, яке регулює діяльність банків, в тому числі щодо захисту персональних даних, виявлення та запобігання фінансовій злочинності, забезпечення безпеки платежів та інших аспектів.

Проведений аналіз безпеки банківської діяльності свідчить про те, що це складний та відповідальний процес, який досліджується впродовж багатьох років великою кількістю науковців. Тож, варто зауважити, це процес, який вимагає від банків належної уваги та витрат на розробку та впровадження ефективних заходів безпеки.

Список використаних джерел:

1. Родченко С.С. Дефініції фінансово-економічної безпеки банку. *Економічний аналіз*. 2018 р. № 4. С. 155-166.
2. Самура Ю.О., Кульчицька Н.С. Формування системи безпеки в банківських установах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017 р. № 15. С. 548-553.
3. Офіційний сайт Національного банку України: URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення 04.03.2023 р.)